

"El rebuig de l'ós ha estat manipulat"

Eugeni Casanova, autor del llibre 'L'ós del Pirineu. Crònica d'un extermini', explica que a les comarques pirinenques no hi ha tanta gent que s'oposi a l'ós com sembla, i assegura que darrere aquest debat hi ha dos models de desenvolupament territorial.

Què ha significat i significa l'ós per al Pirineu?

—L'ós és el gran animal mític del Pirineu, i de tot Europa. Com que no hi ha simis, l'animal antropomòrfic és l'ós, és el que s'assembla més a la persona humana. A part això, l'ós és un animal molt poderós, que dorm a l'hivern i que es desperta a la primavera, com la terra i els arbres. Tot això ha creat una mitologia al voltant seu. Jo encara he trobat un velllet, a Euskadi Nord, que em deia que els bascos descendien de l'ós. També he trobat el testimoni d'un viatger indi del segle XIV, segons el qual la gent del Pirineu li deia que descendia de l'ós. A més, hi ha la rondalla de Joan de l'Ós, que és fill d'aquest animal i d'una dona. També hi ha les festes de l'ós al Vallespir i a Andorra, i també a Aragó i a Euskadi. L'ós hi ha estat sempre, al Pirineu, com els arbres o els rius. N'han caçats, se n'han menjat la carn, al nord de la serralada, la Vall d'Aran inclosa, n'han utilitzat la pell, se n'han fet festes...

—Sí, però els pocs testimonis d'aquesta cultura mil·lenària recorden l'ós amb por.

—Qui ha conegut l'ós li té un gran respecte i una gran admiració. Qui poden tenir-ne por és la gent que no l'ha conegut. I és una por i un rebuig que ha estat provocat i manipulat per uns interessos molt particulars. Pensa que l'abanderat del rebuig de l'ós al Pirineu és el Síndic de la Vall d'Aran que, curiosament, és president de la Societat de Caça i Pesca d'aquesta comarca.

—Per què el Síndic ha adoptat aquesta actitud?

—Perquè tenir un ós vol dir que hi ha control al bosc, que hi ha un territori protegit, que hi ha respecte per la natura..., i això no interessa molta gent. Però la gent del Pirineu no té por de l'ós, sempre l'ha tingut present. Al Pallars Sobirà encara es conserva una parau-

la, "ossall", per a designar el cadell d'ós. Aquest mot, no el recull el diccionari del IEC, tot i que hi ha diccionaris anteriors i repertoris dialectals que sí que ho fan. És a dir, que al Pirineu la cultura de l'ós s'ha conservat molt viva entre la gent gran, i és que veure un ós era una festa. Tots els qui n'han vist un, viu o mort, te'n poden descriure els gestos.

—Com és que, tot i aquest respecte, fa l'efecte que al Pirineu la gent no vol l'ós?

—Jo en aquest any de fer el llibre he parlat amb molta gent. I molts s'han mostrat contraris a l'ós, però hi ha hagut moltes més persones que s'hi han mostrat a favor.

—I per què no ha transcendit?

—La informació ha estat manipulada. Hi ha uns interessos privats, molt determinats, que s'oposen a l'ós. Aquestes persones són les que s'han preocupat de fer transcendir aquest rebuig. A més, els mitjans de comunicació, llevat d'alguna sana excepció, únicament han fet de tornaveu als propagadors de la por i del rebuig i no han recollit els testimonis favorables a l'animal. Per exemple, en la presentació del meu llibre a Viella, l'alcalde es va mostrar favorable a la reintroducció de l'ós, i alcaldes de llocs significatius, com els de Lés o l'Alt Aneu, també. El que diuen és que ells no rebutgen l'ós, sinó la manera com el Departament d'Agricultura ha dut a terme

la reintroducció, que és una cosa molt diferent.

—Quin ha estat l'error del Departament d'Agricultura, doncs?

—En primer lloc no tenir en compte la gent d'allà dalt. Han parlat amb els caçadors que eren contraris a l'ós, i no ho han fet amb els ajuntaments, que són realment els propietaris de la muntanya. Han portat una política absolutament erràtica, i han confós rebuig de l'ós amb rebuig de la seva política sobre l'ós.

"El que es demana molta gent és quin model de muntanya volem. Hi volem un bosc habitable per als animals que han viscut tradicionalment al Pirineu, o la volem dominada per l'escopeta i l'especulació? El segon model és el dels qui rebutgen l'ós."

—Però des del Departament constaten que hi ha una diversitat incontrolable d'interlocutors...

—Això és veritat. Però els alcaldes de Lés i l'Alt Aneu diuen que ells són els propietaris dels boscos, i que ningú no els ha informat que hi podien portar óssos. Però ara hi ha un punt d'inflexió, i els alcaldes estan disposats a parlar-ne.

—Ara que la Generalitat de Catalunya vol que s'acabi la reintroducció...

—És que la Generalitat no sap o no vol saber ni els diners que ha rebut d'Europa per l'ós! No saben res de l'ós, l'única cosa que saben és el que han llegit al meu llibre! I com ells, molts altres. Ningú no sabia res de l'ós i per això s'han dit tantes bestieses. La premsa, per exemple, fins ara havia publicat que l'ós ataca les persones, i que és un animal perillós, quan en tota la història del Pirineu no hi ha cap cas documentat d'atac a persones, si no és d'un ós acorralat i ferit en una batuda o en defensa dels seus cadells. En canvi tots els qui han conegut l'ós et diran que el porc senglar és molt més perillós, perquè un porc senglar ferit sí que ataca les persones. Un altre exemple d'aquesta ignorància és que ningú no sabia que l'any 90 van matar un ós al Pirineu. Tothom ha agafat l'Enciclopèdia, la primera edició de la qual és de l'any 1978, i allí han llegit que aquest animal ja s'havia extingit a Catalunya, quan en aquella època encara hi havia una població de set o vuit óssos al Pirineu central. Tampoc ningú no sabia que l'any 94 encara hi havia óssos a Catalunya. Què passa? Llavors no eren perillosos i ara sí?

—La gent favorable a la reintroducció de l'ós, per què ho és?

—Sobretot el que es demana molta gent és: quin model de muntanya volem. Volem una muntanya amb uns boscos habitables per als animals que han viscut tradicionalment al Pirineu, o volem una muntanya espoliada, on només regni l'escopeta i l'especulació? Són dos models de muntanya. Els qui defensen l'ós volen un model de muntanya preservada i els qui rebutgen l'ós volen una muntanya especulativa.

—Quin tant per cent hi ha a cada cantó, al Pirineu?

—De la gent que jo he parlat, potser un 60% hi van a favor i un 40% contra. Hi ha un enfrontament d'opinions; el que passa és que fins ara només hem sentit una versió. Ara, quan s'ha creat una Plataforma de Defensa de l'ós es comença a sentir l'altra versió. El batlle de Viella ens va dir que ell també tenia aquesta cultura de l'ós, i que no el poden enganyar, que no li poden dir que l'animal mata tres-centes ovelles l'any. Potser l'única oposició legítima a l'ós és la dels ramaders, però de fet, i això és una dada que s'ha ocultat, el 10% de les ovelles que pugen cada any a la muntanya moren per atacs de gossos assilvestrats o domèstics, per llamps, o perquè s'estimben d'una forma natural. És a dir, que si cada any pugen vint mil ovelles a la Vall d'Aran, dues mil moren de causes naturals. Aleshores, que l'ós se'n cruspeixi tres o quatre, que a més a més et paguen amb celeritat... En canvi, cada vegada que hi havia una o dues baixes a la Vall d'Aran, el Síndic s'encarregava de convocar la premsa i els acompanyava fins a les ovelles mortes. Però

aquella mateixa ramada estic segur que ha perdut cent ovelles per altres motius.

—Creu que la manera de ser de la gent del Pirineu ha influït en aquest malentès amb l'administració?

—Hi ha hagut molta manipulació. És cert que hi ha ramaders que no volen l'ós, però aquesta histèria no ha existit a la muntanya. Això ho ha forçat la premsa, tant a Lleida com a Barcelona. A la serra cantàbrica hi ha un centenar d'óssos, i a Romania n'hi ha uns sis mil, i no es mengen un nen cada vespre abans d'anar a dormir.

—L'existència dels óssos al Pirineu és compatible amb el desenvolupament de la indústria turística o els estivals de rock?

—Absolutament, perquè veure un ós és molt difícil. Quan una persona entra en un bosc on hi ha un ós, aquest l'ensuma de tres quilòmetres lluny i en un moment ja és a una altra vall.

—Aleshores, quin sentit té el reclam turístic de l'ós, si no se'n poden veure?

—Home, sí que en té, perquè dóna nom a un lloc. Poden dir-ne "País de l'Os", com se'n podria dir "País Salvatge". Però es que, a més, que hi hagi un ós vol dir que hi ha boscos protegits i això és la cosa més important. L'ós seria una mena de termòmetre de l'estat del medi.

El periodista i escriptor Eugeni Casanova ha estat més d'un any entrevistant els darrers testimonis de la cultura del l'ós al Pirineu: "Que hi hagi un ós vol dir que hi ha boscos protegits. L'ós seria una mena de termòmetre de l'estat del medi."